

2017-06-21

1(5)

Filbeskrivning

Karin Hedeklint
Avdelningen för regioner och miljö

Tätorter 2000

Filnamn och innehåll

Namn: To2000_swe99TM

Attribut:

FID	Automatiskt fält genererat av ArcGIS
Shape*	Automatiskt fält genererat av ArcGIS
OBJECTID	Unikt id för varje tätort och referensår
AR	Referensår 2000
LANSKOD	2- siffrig kod för län. Avser det län där den arealmässigt största delen av tätorten finns.
AREA_HA	Landareal i hektar
BEF	Folkbokförd befolkning i tätort den 31 december referensåret
KOMMUNKOD	4 siffrig kod för kommun. Avser den kommun där den arealmässigt största delen av tätorten finns.
KOMMUNNAMN	Kommunens namn i klartext
TATORTSKOD	T+4-siffrig tätortskod. Unik för varje tätort. Samma kod vid varje referensår.
TATORT	Tätortens beteckning i klartext.
LAN_NAMN	Länets namn i klartext

Tätortsgränserna är slutna polygoner för 1 936 tätorter. De levereras i MapInfo Tab- eller Esri shape-format.

Aktualitet

Tätortsavgränsning år 2000.

Tätortsdefinition

Den gemensamma nordiska tätortsdefinitionen fastställdes vid ett möte mellan de nordiska chefsstatistikerna år 1960, men det är viktigt att påpeka att definitionen i stort sett varit giltig vid tidigare folkräkningar från och med 1920. Definitionen har följande lydelse:

Som tätbebyggt område räknas alla hussamlingar med minst 200 invånare, såvida avståndet mellan husen normalt icke överstiger 200 meter. Avståndet kan dock tillåtas överstiga 200 meter, när det gäller hussamlingar inom en större orts influensområde. Å andra sidan bör maximigränsen mellan husen

2017-06-21

2(5)

Filbeskrivning

Karin Hedeklint
Avdelningen för regioner och miljö

sättas lägre än 200 meter, där bebyggelsens karaktär så påkallar, nämligen då i små tätorter ingen tydlig tätortskärna (centrum, city) framträder och i de fall, då gränsen mellan tätort och landsbygd är diffus, med andra ord då bebyggelsen i tätorten icke framstår som avsevärt tätare än inom övriga närliggande bebyggda områden.

Vid avgränsningen av tätbebyggda områden medräknas också obebodda hus, inräknat hus som uteslutande användes som arbetsplats. Som hus tillhörande tätortsbebyggelse betraktas dock ej jordbrukets ekonomibyggnader, såvida dessa är fritt liggande i förhållande till huvudegendomen.

Frågan huruvida sommarbebyggelse skall inräknas eller ej hänskjutes till de enskilda ländernas avgörande. (I Sverige räknas ej ren sommarbebyggelse som tätort. Det krävs att minst hälften av husen har permanentboende.)

Anstalter o d, som är belägna utanför tätbebyggt område, räknas som tätort såvida anstaltens bofasta personal med familjer osv, men utan patienter, utgör minst 200 personer.

Även om avståndet mellan husen överstiger 200 meter, skall det icke betraktas som avbrott i bebyggelsen, när det mellan husen belägna området utnyttjas till allmännyttiga ändamål såsom vägar, parkeringsplatser, parker, idrottsplatser och kyrkogårdar; detsamma gäller sådana obebyggda områden som lagerplatser, järnvägslinjer och kajer.

Uppdelningen i tätbebyggda och glesbebyggda områden företages oberoende av den administrativa indelningen. Hussamlingar som utgör en direkt fortsättning av ett tätbebyggt område i en grannkommun, inräknas sålunda i detta område vid tätortsredovisningen.

Så gjordes indelningen

Metod

Tätortsavgränsningar görs av SCB vart 5:e år. Avgränsningen sker till största delen med GIS teknik och utnyttjande av registerinformation. För tätorter som har krävt mer noggrann granskning har SCB använt Lantmäteriverkets Internet-version av Sverigebilden, dvs. flygbilder tillgängliga via Internet. Viss kompletterande information har erhållits via enskilda kommuner.

Tätortsavgränsningen år 2000 bygger på den avgränsning som gjordes 1995. Avgränsningen har så långt det varit möjligt gjorts enligt samma bedömningar

2017-06-21

3(5)

Filbeskrivning

Karin Hedeklint
Avdelningen för regioner och miljö

som 1995 för att på ett bra sätt kunna följa förändringar. Vid avgränsningsarbetet har följande register använts:

- Digitala gränser för tätorter 1995
- Koordinatsatt fastighetsregister 2001-01-01 samkört med registret över totalbefolkningen 2000-12-31, fastighetsregistret innehåller endast en koordinat per fastighet och en fastighet kan omfatta många byggnader
- Koordinatsatt byggnadsregister 2001-01-01
- Vattenmask, dvs. digital vattenkarta i skala 1:10 000

Tekniken utgör ett stöd för tätortsavgränsningen. All gränsjustering gjordes dock manuellt för att kunna göra avgränsningarna enligt samma bedömning som 1995. Under hela avgränsningsarbetet har bedömningar måst göras från fall till fall, varvid en geografisk helhetssyn har präglat bedömningarna med ledning av all tillgänglig information.

Vid fastställandet av tätortsbefolkningen har de tätortskodade fastigheterna samkörts med registret över totalbefolkningen (RTB) med aktualitet 31 december 2000. Landarealen för tätorterna har beräknats genom att från totalarean exkludera vattenarean, beräknad utifrån vattenmasken i skala 1:10 000.

Nya och avregistrerade tätorter

Vid varje folk- och bostadsräkning med tätortsredovisning har en del tätorter avregistrerats medan ett antal nya orter har tillkommit. Dessutom brukar några tätorter växa ihop. Dessa förändringar i tätortsbeståndet återspeglar de förskjutningar som inträffat i bebyggelse och bosättning sedan närmast föregående inventering. De orter som försvinner är sådana befintliga tätorter vars invånarantal sjunkit till färre än 200 invånare.

Nya tätorter har identifierats med s.k. buffertteknik. För alla bebodda fastigheter utanför 1995 års tätortsgränser skapades en buffert på 100 meter. Inom de sammanhängande områden som skapades, när dessa buffertzoner delvis sammanföll, beräknades folkmängden. Om folkmängden översteg 200 personer var området aktuellt som ny tätort.

För att klassificeras som en tätort får området ej innehålla mer än 50 % fritidshus. I nya områden beräknades inom det då avgränsade området kvoten mellan bebodda fastigheter och antalet fritidsfastigheter. Om antalet bebodda fastigheter var större än 50 % ansågs området som en ny tätort. Vid fastställande av tätortsgränsen användes sedan byggnadsregistret, vilket ger betydligt bättre information om bebyggelseutbredningen.

2017-06-21

4(5)

Filbeskrivning

Karin Hedeklint
Avdelningen för regioner och miljö

De definitiva tätortsgränserna fastställdes manuellt. Kommunerna har därefter getts möjligheter att yttra sig över gränserna för nya tätorter.

Efter att de nya gränserna fastställts beräknades befolkningen genom att knyta fastigheten till de nya tätortsgränserna och därefter summera befolkningen för samtliga fastigheter inom tätortsgränsen

Vid tilldelning av beteckning (namn) till nya tätorter tar SCB fram ett förslag som remitteras till Lantmäteriverket. Innan de fattar beslut om beteckningar remitteras de i sin tur till berörd länsstyrelse, regional lantmäterimyndighet samt Språk- och folkminnesinstitutet. Lantmäteriverket har ytterst beslutsrätt över ortnamn, vilket medför att enstaka tätortsnamn har ändrats vid senare tillfälle.

Tätorter belägna på kommungräns

Ett antal tätorter har överskrider kommungräns. Huruvida dessa tätorter skall vara delade av kommungräns har avgjorts från fall till fall. Normalt har kommundelar med färre än fem invånare inte förts till tätorten, utan till glesbygd i den egna kommunen. Om enbart industrifastigheter ligger i den ena kommunen kan det vara skäl för en särredovisning, eftersom det kan ha betydelse för statistiken över dagbefolkning och pendling.

Andel fritidshus i tätorten

Ett antal av de nytilkomna tätorterna har från början bebyggts som fritidshusområden, men har nu permanentats i större eller mindre utsträckning. Huvudregeln har varit att orter med mer än 50% fritidshus inte skall utgöra tätorter, även om folkmängden överstiger 200 invånare. Mätningen av fritidshusandelen har gjorts genom att beräkna kvoten mellan antalet bebodda fastigheter och antalet fritidsfastigheter.

Fritidshusandelen varierar ofta i olika delar i en ort. I en del fall har endast en del av en sådan ort avgränsats som en tätort, medan en bebyggelse som övervägande består av fritidshus kan omge tätorten. Ett exempel på en sådan ort är Frösakull i Halmstads kommun, där tätorten omges av en vidsträckt fritidshusbebyggelse som delvis är permanentad. Fritidshusbebyggelsen runt Frösakulls tätort avgränsades som en småort redan 1990.

Kvalitet

Tätortspolygonerna kan användas från skala 1:10 000.

Fel kan bero på felaktigheter i fastighetsregistrets koordinater.

2017-06-21

5(5)

Filbeskrivning

Karin Hedeklint
Avdelningen för regioner och miljö

Från 1995 har urvalet av tätortskandidater breddats genom den särskilda avgränsningen av s.k. småorter med 50-199 invånare, som genomfördes efter tätortsavgränsningen 1990. Genom det ökade urvalet av potentiella kandidater har ett antal nya tätorter upptäckts, som borde ha varit tätorter redan 1990 och i vissa fall kanske ännu tidigare. Många av de nyttillkomna tätorterna har en hög fritidshusandel vilket kan vara en förklaring till att man inte har velat se dem som tätorter tidigare. Det har dock förekommit tätorter med hög andel fritidshus före 1995. På grund av den plötsliga ansamlingen av nya tätorter 1995 är jämförelsen med tidigare år något begränsad. Det gäller såväl tätortsfolkmängdens tillväxt som glesbygdens avtagande.

Mer information

SCB Statistikservice: Tfn 010 479 50 00

E-post: mark.vatten.gis@scb.sewww.scb.se